

Πληροφορίες: κα Ιωάννα Κουβαριτάκη (τηλ.:2131306616)
Γραμματεία τηλ: 2131306703 / 605
email: cr@synigoros.gr

Προς
Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων
Αυτοτελής Διεύθυνση Ιδιωτικής Εκπαίδευσης
Υπόψη Προϊσταμένης/νου
protocol@minedu.gov.gr

Θέμα: Φοίτηση μαθητών με αναπηρίες ή/και ε.ε.α σε ιδιωτικά σχολεία.

Αξιότιμη κυρία, Αξιότιμε κύριε,

Ο Συνήγορος του Πολίτη στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του κατά το άρ. 103 § 9 του Συντάγματος και το ν.3094/2003 εξετάζει αναφορές γονέων / νομίμων εκπροσώπων παιδιών με αναπηρίες, ή χρόνια πάθηση όπως ο διαβήτης ή επιληψία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (ε.ε.α), τα οποία αποκλείονται από την εγγραφή σε ιδιωτικά σχολεία λόγω της κατάστασής τους ή δεν γίνεται δεκτή η συνέχιση της φοίτησης και της επανεγγραφής τους ή αποπέμπονται, ιδίως, σε περιπτώσεις χαμηλής επίδοσης με άμεσους ή έμμεσους τρόπους. Στις περιπτώσεις αυτές έχουν αποσταλεί έγγραφα εκ μέρους της Αρχής προς τις αρμόδιες διευθύνσεις εκπαίδευσης, όπου αυτό απαιτείτο, προκειμένου να διερευνηθούν οι ατομικές περιπτώσεις και να επιβληθούν, εφόσον προκύψει, οι προβλεπόμενες εκ του νόμου κυρώσεις. Ωστόσο, η παρούσα επιστολή έχει ως στόχο την **οριστική επίλυση του προβλήματος με ανάληψη πρωτοβουλιών εκ μέρους σας προκειμένου να υποβληθούν προτάσεις σε σχέση με θεσμικές και ουσιαστικές παρεμβάσεις ώστε, αφενός, να εφαρμόζεται η νομοθεσία, αφετέρου, να καλυφθούν τυχόν κενά στο νομικό ή κανονιστικό πλαίσιο.**

ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Ειδικότερα, όπως προκύπτει από τη διερεύνηση των υποθέσεων και τις επικοινωνίες σε σχέση με το ζήτημα παιδιών με αναπηρίες ή/ και ε.ε.α που αιτούνται εγγραφής ή φοιτούν ήδη σε ιδιωτικά σχολεία, **στην πράξη συμβαίνουν τα εξής:**

- κατά τη διαδικασία της αίτησης εγγραφής η οποία τελείται σε προκαθορισμένη συνάντηση των γονέων με τον υπεύθυνο του σχολείου, κατά την οποία οι γονείς ενημερώνουν για το παιδί με αναπηρία ή ε.ε.α, το ιδιωτικό σχολείο συνήθως γνωστοποιεί εκ των υστέρων ότι το παιδί τους δεν γίνεται δεκτό λόγω έλλειψης θέσης παρότι εάν είχαν ήδη πληρωθεί οι θέσεις δεν θα είχε καθοριστεί η συνάντηση εξαρχής,
- ως προϋπόθεση της αίτησης εγγραφής το παιδί αξιολογείται από εκπρόσωπο του ιδιωτικού σχολείου, χωρίς γνωστοποίηση στους γονείς των διαγνωστικών εργαλείων και χωρίς νομικά εχέγγυα σε σχέση με τη διαδικασία, η οποία καθαυτή

- ενδέχεται να παραβιάζει δικαιώματα του παιδιού, παρότι η αξιολόγηση των ε.ε.α εκ του νόμου γίνεται από τα ΚΕΔΑΣΥ¹ και για τους μαθητές ιδιωτικών σχολείων,
- η αποπομπή του παιδιού λόγω διαπίστωσης των ε.ε.α ή του λόγω χαμηλότερης από το αναμενόμενο επίδοσης μπορεί να τελεστεί κατά τη διάρκεια της φοίτησης, καθότι γενικότερα η μετεγγραφή από ιδιωτικό σχολείο εκ του νόμου επιτρέπεται και κατά τη διάρκεια του σχολικού έτους², συννηθέστερα, πραγματοποιείται κατά τη μετάβαση από το νηπιαγωγείο στο δημοτικό ή από την πρωτοβάθμια στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, χρονική περίοδο κατά την οποία το παιδί έχει ήδη δεσμούς πολλών ετών με τους συμμαθητές/συνομηλίκους του κι ενώ έχει ήδη φοιτήσει στο ιδιωτικό σχολείο για μεγάλο χρονικό διάστημα (6 ή 7 ετών), με διάφορες αιτιολογίες, παρότι ο νόμος για την ιδιωτική εκπαίδευση απαγορεύει τη μη επανεγγραφή ή την απομάκρυνση μαθητή λόγω χαμηλής επίδοσης³
  - το παιδί έχει εγγραφεί και φοιτήσει στο ιδιωτικό σχολείο με ιδιωτική εξατομικευμένη εκπαιδευτική υποστήριξη, ως παράλληλη στήριξη με δαπάνη των γονέων, αποπέμπεται, ωστόσο, από τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση αποκλειόμενο από το σχολικό του περιβάλλον και τους συνομηλίκους/φίλους του,
  - το ιδιωτικό σχολείο αποκλείει επανεγγραφή μαθητή ο οποίος ήδη φοιτά στο νηπιαγωγείο, λόγω αμφισβήτησης της «*σχολικής ετοιμότητας*» του⁴, ο οποίος δεν έχει καν διαγνωστεί με αναπηρία ή ε.ε.α και δεν χρήζει ειδικής εκπαιδευτικής υποστήριξης
  - το ιδιωτικό σχολείο δεν παρέχει ειδικά μέτρα υποστήριξης σε μαθητή με αναπηρία ή ε.ε.α ο οποίος είτε συνεχίζει τη φοίτησή του χωρίς υποστήριξη είτε αποπέμπεται,
  - οι κανονισμοί λειτουργίας ιδιωτικών σχολείων εγκρίνονται από τις διευθύνσεις εκπαίδευσης παρότι αντιτίθενται σε διατάξεις νόμων αυξημένης τυπικής ισχύος καθώς παραλείπουν τη ρύθμιση καταστάσεων, σε σχέση με μαθητές με αναπηρία ή ε.ε.α, τις οποίες σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία οφείλουν να ρυθμίζουν,
  - όροι στον εσωτερικό κανονισμό λειτουργίας είναι αντιφατικοί ή υποκρύπτουν πρακτική αποπομπής παιδιών με μαθησιακές δυσκολίες ή άλλες ε.ε.α, παρότι, στον ίδιο κανονισμό μπορεί να αναφέρεται ρητά ότι γίνονται δεκτοί οι μαθητές/τριες με μαθησιακές δυσκολίες και υποστηρίζονται αντίστοιχα με τα δημόσια σχολεία
  - όροι στον εσωτερικό κανονισμό λειτουργίας του ιδιωτικού σχολείου συχνά δημιουργούν ουσιώδη πλάνη, κατά τις διατάξεις του ΑΚ, σε γονείς/νόμιμους εκπροσώπους ανηλίκων που έχοντας το συνταγματικό δικαίωμα να αποφασίσουν για το πλαίσιο εκπαίδευσης του παιδιού τους και το εγγράφουν σε ιδιωτικό σχολείο θεωρώντας ότι θα φοιτήσει σε ένα σταθερό εκπαιδευτικό περιβάλλον.
  - εσωτερικοί κανονισμοί λειτουργίας ιδιωτικών σχολείων που δεν συνάδουν με την ισχύουσα νομοθεσία δεν έχουν αναθεωρηθεί και δεν έχουν τεθεί εκ νέου προς έγκριση στην αρμόδια υπηρεσία.
  - δεν προκύπτει επιβολή κυρώσεων σύμφωνα με όσα ορίζονται στη νομοθεσία.

Επισημαίνεται, ότι προβλήματα στη φοίτηση μαθητών με αναπηρίες ή/και ε.ε.α **παρουσιάζονται και σε σχέση με τα αναγνωρισμένα, ως ξένα σχολεία⁵** κατά την έννοια

¹ Ν. 4823/2023 «*Σκοπός και αρμοδιότητες των Κέντρων Διεπιστημονικής Αξιολόγησης, Συμβουλευτικής και Υποστήριξης*» (ΚΕΔΑΣΥ) άρθρο 11 : *η έκδοση σχετικής αξιολογικής έκθεσης γίνεται αποκλειστικά από τα ΚΕΔΑΣΥ και στην περίπτωση μαθητών ιδιωτικών σχολείων*

² Ν. 682//1977, ΦΕΚ Α'244., αρ. 16, παρ. 4 «*4. Επιτρέπεται η απευθείας μετεγγραφή μαθητή από ιδιωτικό σε δημόσιο, από δημόσιο σε ιδιωτικό ή από ιδιωτικό σε άλλο ιδιωτικό σχολείο, του ίδιου ή άλλου ιδιοκτήτη, καθ' όλη τη διάρκεια του σχολικού έτους.*»

³ Ν. 682//1977, ΦΕΚ Α'244., άρθρο 16 παρ. 6 εδάφιο Β, «*Μη επανεγγραφή ή απομάκρυνση μαθητή κατά την διάρκεια του σχολικού έτους, εξαιτίας μειωμένης επίδοσης, απαγορεύεται ...*».

⁴ Εύλογα τίθεται το ερώτημα εάν η εσωτερική διαδικασία και η έννοια της «*σχολικής ετοιμότητας*», η οποία σύμφωνα με τον εσωτερικό κανονισμό λειτουργίας του ιδιωτικού σχολείου αφορά σε «*γλωσσικές δεξιότητες, κατανόηση οδηγιών και απλών εννοιών, γραφοκινητικές δεξιότητες, συναισθηματική και ψυχολογική ετοιμότητα του παιδιού*» **υποκρύπτουν πρακτική αποπομπής παιδιών με μαθησιακές δυσκολίες ή άλλες ε.ε.α**, παρότι, στον εσωτερικό κανονισμό λειτουργίας αναφέρεται ρητά ότι γίνονται δεκτοί στο δημοτικό οι μαθητές/μαθήτριες με μαθησιακές δυσκολίες «*με τους ίδιους όρους, προϋποθέσεις και προσαρμογές που ισχύουν για τα δημόσια σχολεία της γενικής πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης*» σύμφωνα με το νόμο.

⁵ <https://www.minedu.gov.gr/diwtikh-ekpaideysh/ksena-sxoleia>

της παρ. 1 του άρθρου 1 του ν. 4862/1931, όπως προβλέπεται από την παρ. 8 του άρθρου 35 του νόμου 4186/ 2013 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει.

Για τα ιδιωτικά σχολεία «Σύγχρονη Παιδεία» και Σχολή Μωραΐτη αλλά και για ξένα σχολεία, συγκεκριμένα, τη Γερμανική και την Ιταλική Σχολή έχουν κατατεθεί σχετικές αναφορές.

ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

Ιδιωτικά Σχολεία

Σύμφωνα με το νόμο για την ιδιωτική εκπαίδευση ν. 682/1977 ΦΕΚ Α'244 **«Περί ιδιωτικών σχολείων γενικής εκπαίδευσης και σχολικών οικοτροφείων»** όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει, τα ιδιωτικά σχολεία ιδρύονται μεν και συντηρούνται υπό φυσικά ή νομικά πρόσωπα ή ενώσεις προσώπων (άρθρο 1⁶) **αλλά υπάγονται στην αρμοδιότητα του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων σε σχέση με την εποπτεία τους**⁷ η οποία υλοποιείται μέσω των περιφερειακών υπηρεσιών (άρθρο 2 παρ. 1).

Σε σχέση με τη λειτουργία τους η διάταξη του άρθρου 2 **«Εποπτεία»** του νόμου ορίζει ότι «...6. Τα ιδιωτικά σχολεία διέπονται από τις διατάξεις του παρόντος (ενν: νόμου 682/1977), οι οποίες **κασιχύουν κάθε άλλης ρύθμισης....**». Η ίδια διάταξη ορίζει επιπλέον ότι: «... Για τα **θέματα που δεν ρυθμίζονται από τον παρόντα νόμο ή από άλλη ειδική διάταξη, εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις που ισχύουν για τα δημόσια σχολεία**» (άρθρο 2 παρ. 6)⁸.

Η διάταξη του άρθρου 4 του νόμου **«Οργάνωση και Πρόγραμμα»** ορίζει ότι τα ιδιωτικά σχολεία έχουν την **ίδια οργάνωση με τα αντίστοιχα δημόσια σχολεία**⁹ εφόσον δεν ορίζεται διαφορετικά στο νόμο 682/1977. Περαιτέρω, ορίζεται πλέον ρητά ότι **τα ιδιωτικά σχολεία δεν μπορούν να αρνηθούν εγγραφή μαθητών λόγω της αναπηρίας ή των ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών τους** και, επιπροσθέτως, ότι **η φοίτησή τους γίνεται με τους ίδιους όρους, προϋποθέσεις και προσαρμογές που ισχύουν για τα δημόσια σχολεία της γενικής πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης** (αρ. 16 παρ. 7)¹⁰. Η παράβαση δε της διάταξης αυτής αποτελεί παράβαση που **επισύρει πειθαρχικό παράπτωμα για το ιδιωτικό σχολείο** (αρ. 41 παρ. 2 εδαφ κγ').

Παράλληλα, ο νόμος απαγορεύει τη μη επανεγγραφή ή την απομάκρυνση μαθητή λόγω χαμηλής επίδοσης (άρθρο 16 παρ. 6 εδαφ.β)¹¹ πρακτική, η οποία εάν λάβει χώρα, συνιστά επίσης πειθαρχικό παράπτωμα με δεδομένο ότι παραβιάζεται η ειδική νομοθεσία που

⁶ Ν. 682/1977 άρθρο 1 παρ. 1: «*Ιδιωτικά σχολεία γενικής εκπαίδευσης, κατά την έννοια του παρόντος νόμου, είναι τα αντίστοιχα προς τα δημόσια σχολεία γενικής δημοτικής ή μέσης Εκπαίδευσης τα μη ανήκοντα εις το Κράτος, αλλά ιδρυόμενα και συντηρούμενα υπό φυσικών ή νομικών προσώπων, κατά τα ειδικότερον εις τον παρόντα νόμον οριζόμενα*».

⁷ Ν. 682/1977 άρθρο 2 παρ. 1 «1. Τα Ιδιωτικά σχολεία γενικής εκπαίδευσης υπάγονται εις την αρμοδιότητα του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, ασκούντος την επ' αυτών εποπτεϊάν δια των περιφερειακών εποπτικών οργάνων....».

⁸ Η παράγραφος 6 του άρθρου 2 προστέθηκε με το άρθρο 1 Ν.4713/2020,ΦΕΚ Α 147/29.7.2020. «... 6. Τα ιδιωτικά σχολεία διέπονται από τις διατάξεις του παρόντος, οι οποίες κασιχύουν κάθε άλλης ρύθμισης. Για τα θέματα που δεν ρυθμίζονται από τον παρόντα νόμο ή από άλλη ειδική διάταξη, εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις που ισχύουν για τα δημόσια σχολεία.».

⁹ Ν. 682//1977, άρθρο 4, «Οργάνωση και Πρόγραμμα»: «1. Τα σχολεία του παρόντος έχουν την **ίδια οργάνωση με τα αντίστοιχα δημόσια σχολεία** και ακολουθούν το ωρολόγιο και αναλυτικό πρόγραμμα διδασκαλίας που ισχύει για αυτά, **εφόσον δεν ορίζεται διαφορετικά στον παρόντα....**»

¹⁰ Ν. 682//1977, άρθρο 16, παρ. 7 «Εγγραφαί – Φοίτηση -Εξετάσεις» «7. **Στα ιδιωτικά σχολεία μπορούν να εγγράφονται και να φοιτούν μαθητές με αναπηρία ή και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, με τους ίδιους όρους, προϋποθέσεις και προσαρμογές που ισχύουν για τα δημόσια σχολεία της γενικής πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Απαγορεύεται η άρνηση εγγραφής μαθητών εξαιτίας της αναπηρίας ή των ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών τους.**» Η παρ.7 του άρθρου 16 προστέθηκε με το άρθρο 71 παρ.2 Ν.4485/2017,ΦΕΚ Α 114/4.8.2017.

¹¹ Ν. 682//1977, άρθρο 16 παρ. 6 εδάφιο Β, «**Μη επανεγγραφή ή απομάκρυνση μαθητή κατά την διάρκεια του σχολικού έτους, εξαιτίας μειωμένης επίδοσης, απαγορεύεται ...**».

αφορά στα ιδιωτικά σχολεία. Επίσης, οι μαθητές εγγράφονται κατά τη σειρά αποδοχής από το σχολείο της αίτησης εγγραφής τους και δεν επιλέγονται (άρθρο 16 παρ. 5¹²).

Περαιτέρω, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 41 παρ.1 του νόμου, σε ιδιωτικά σχολεία τα οποία λειτουργούν υπό την ευθύνη του ιδιοκτήτη φυσικού ή νομικού προσώπου, οι παραβάσεις λόγω υπαιτίας πράξης ή παράλειψης, των ιδιοκτητών ή διευθυντών, στο πλαίσιο αρμοδιότητας καθενός, αποτελούν πειθαρχικό αδίκημα που τιμωρείται.

Ιδίως, η παράβαση της διατάξεως της παρ. 7 του άρθρου 16 για την εγγραφή, τη φοίτηση και τις εξετάσεις μαθητών με αναπηρία σε ιδιωτικά σχολεία¹³ συγκαταλέγεται πλέον μεταξύ αυτών που επισύρουν συγκεκριμένες πειθαρχικές κυρώσεις (άρθρο 41 παρ. 2, εδαφ.κγ'), όπως σημαντικό πρόστιμο και προσωρινή ή οριστική άρση της άδειας λειτουργίας του ιδιωτικού σχολείου¹⁴. Σε περίπτωση που οι παραβάσεις έχουν τελεστεί από νομικά πρόσωπα ευθύνονται οι νόμιμοι εκπρόσωποί τους (άρθρο 42 παρ.3).

Επισημαίνεται ότι η τροποποίηση του νομικού πλαισίου το οποίο αφορά στη φοίτηση μαθητών με αναπηρίες ή/και ε.ε.α σε ιδιωτικά σχολεία εδράζει στην εφαρμογή της συνταγματικής διάταξης του άρθρου 28 παρ. 1¹⁵, για την ισχύ των διατάξεων διεθνών συμβάσεων οι οποίες, σε συνέχεια επικύρωσης με νόμο από τη Βουλή, έχουν υπερνομοθετική ισχύ. Η εθνική νομοθεσία οφείλει να συνάδει με αυτές, εν προκειμένω, τις διατάξεις που κατοχυρώνουν δικαιώματα των παιδιών με αναπηρίες, ιδίως, το νόμο 2101/1992 ΦΕΚ Α'192 «Κύρωση της Διεθνούς Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού» (ΔΣΔΠ) και το νόμο 4074/2012 ΦΕΚ Α'88 «Κύρωση της Σύμβασης για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες και Προαιρετικό Πρωτόκολλο» (ΣΔΑΑ). Η ΣΔΑΑ προβλέπει ειδικότερα, μεταξύ άλλων, ότι πρέπει να λαμβάνονται όλα τα κατάλληλα μέτρα από τα κράτη μέλη προκειμένου να εξαιρεθούν οι διακρίσεις βάσει αναπηρίας από οποιοδήποτε πρόσωπο, οργανισμό ή ιδιωτική επιχείρηση¹⁶ αλλά και να διασφαλίζεται η πλήρης απόλαυση, από τα παιδιά με αναπηρίες, όλων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών, σε ίση βάση με τα υπόλοιπα παιδιά...» (ν. 4074/2012, άρθρο 7 παρ. 1).

Σύμφωνα δε με την αιτιολογική έκθεση του νόμου 4485/2017 για το άρθρο 71, παρ. 2¹⁷, ο οποίος τροποποίησε τη νομοθεσία για τα ιδιωτικά σχολεία, η ρύθμιση για τη φοίτηση μαθητών

¹² Όπως αντικαταστάθηκε από το άρθρο 7 παρ. 1 του νόμου 4713/2020 ΦΕΚ Α 147.

¹³ Ν. 682/1977, άρθρο 41, «Είδη παραβάσεων», παρ. 1 και 2 εδαφ.κγ': 1. Πάσα δι' υπαιτίου πράξεως ή παραλείψεως παράβασις των κειμένων διατάξεων περί ιδιωτικής εκπαίδευσως εκ μέρους των ιδιοκτητών σχολείων, των διευθυντών και του διδακτικού προσωπικού τούτων, εκάστου εις τον τομέα αρμοδιότητός του, αποτελεί πειθαρχικόν αδίκημα, τιμωρούμενον δια των εν τω επομένον άρθρων προβλεπομένων ποινών. 2. Μεταξύ των παραβάσεων καταλέγονται ιδία: «κγ. Παράβαση των διατάξεων της παράγραφο 7 του άρθρου 16 του παρόντος.» η οποία έχει ως εξής:

Ν. 682/1977 άρθρο 16 «7. Στα ιδιωτικά σχολεία μπορούν να εγγράφονται και να φοιτούν μαθητές με αναπηρία ή και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, με τους ίδιους όρους, προϋποθέσεις και προσαρμογές που ισχύουν για τα δημόσια σχολεία της γενικής πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Απαγορεύεται η άρνηση εγγραφής μαθητών εξαιτίας της αναπηρίας ή των ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών τους.». Η περ. κγ' προστέθηκε με το άρθρο 71 παρ.2 Ν.4485/2017, ΦΕΚ Α 114/4.8.2017.

¹⁴ Ν. 682/1977 άρθρο 42 «Επιβαλλόμενοι ποινάι»: «1. Πειθαρχικά κυρώσεις: Α) Δια τους ιδιοκτήτες των σχολείων: α) Έγγραφος επίπληξις. Β) Πρόστιμο μέχρι ποσού τριάντα χιλιάδων ευρώ (30.000 ευρώ).» (Η περ.β' της παρ. 1Α' η οποία είχε αντικατασταθεί με το άρθρο 16 παρ. 6 του Ν. 2327/1995 (Α' 156), αντικαταστάθηκε ως άνω με την παρ.3 άρθρ.22 Ν.3467/2006, ΦΕΚ Α 128/21.6.2006) γ) Προσωρινή δι' εν έτος άρσις αδείας ιδρύσεως και λειτουργίας του ιδιωτικού σχολείου. δ) Οριστική άρσις αδείας ιδρύσεως και λειτουργίας του ιδιωτικού σχολείου...3. Επί παραβάσεων τελεθεισών υπό νομικών προσώπων ευθύνονται οι νομίμως εκπροσωπούντες ταύτα...».

¹⁵ Σύνταγμα άρθρο 28 «Κανόνες του Διεθνούς Δικαίου...» παρ. 1. «Οι γενικά παραδεγμένοι κανόνες του διεθνούς δικαίου, καθώς και οι διεθνείς συμβάσεις, από την επικύρωσή τους με νόμο και τη θέση τους σε ισχύ σύμφωνα με τους όρους καθεμιάς, αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του εσωτερικού ελληνικού δικαίου και υπερισχύουν από κάθε άλλη αντίθετη διάταξη νόμου. Η εφαρμογή των κανόνων του διεθνούς δικαίου και των διεθνών συμβάσεων στους αλλοδαπούς τελεί πάντοτε υπό τον όρο της αμοιβαιότητας.»

¹⁶ Ν. 4074/2012, άρθρο 4 «Γενικές Υποχρεώσεις»

¹⁷ Αιτιολογική Έκθεση για το Ν.4485/2017, ΦΕΚ Α 114/4.8.2017, άρθρο 71, παρ. 2 «Με την παρ. 2 απαγορεύεται ρητά η άρνηση εγγραφής μαθητών στα ιδιωτικά σχολεία εξ αιτίας αναπηρίας ή ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών, ενώ παράλληλα η άρνηση αυτή ανάγεται σε πειθαρχικό παράπτωμα για τους ιδιοκτήτες, τους διευθυντές και το διδακτικό προσωπικό των σχολείων αυτών. Η ρύθμιση αυτή στοχεύει στην εξασφάλιση ίσων ευκαιριών και συνθηκών ισότιμης πρόσβασης για

με αναπηρίες ή/και ε.ε.α σε ιδιωτικά σχολεία εισήχθη με στόχο «...την εξασφάλιση ίσων ευκαιριών και συνθηκών ισότιμης πρόσβασης για τους μαθητές με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στο εκπαιδευτικό σύστημα, καθώς και στην εξάλειψη διακρίσεων και αποκλεισμών».

Τέλος η διάταξη του άρθρου 11 του νόμου Ν. 4823/2021, ΦΕΚ Α'136 «Σκοπός και αρμοδιότητες των Κέντρων Διεπιστημονικής Αξιολόγησης, Συμβουλευτικής και Υποστήριξης» (ΚΕΔΑΣΥ), προβλέπει ότι η σύνταξη αξιολογικής έκθεσης για την υποστήριξη μαθητών με αναπηρία ή /και ε.ε.α στο σχολείο γίνεται αποκλειστικά από τα ΚΕΔΑΣΥ και στην περίπτωση μαθητών ιδιωτικών σχολείων για τους οποίους προφανώς δεν τίθεται ζήτημα εσωτερικής αξιολόγησης στο ιδιωτικό σχολείο προκειμένου να διαπιστωθούν τυχόν ε.ε.α.

Συμπερασματικά, πλέον ορίζεται ρητά στη νομοθεσία για την ιδιωτική εκπαίδευση¹⁸ η υποχρέωση των ιδιωτικών σχολείων να δέχονται, να μην αποκλείουν και να μην αποπέμπουν μαθητές με αναπηρίες ή /και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Παρότι όμως τα ιδιωτικά σχολεία ως σχολεία γενικής εκπαίδευσης δεν μπορούν εκ του νόμου να αρνηθούν εγγραφή μαθητών με αναπηρίες ή/και ε.ε.α, οι οποίοι στη βάση γνωματεύσεων ΚΕΔΑΣΥ εντάσσονται σε γενικό σχολείο, εντέλει αποκλείονται από ιδιωτικά σχολεία αλλά και ξένα ιδιωτικά σχολεία που λειτουργούν στην ελληνική επικράτεια, με διάφορους άμεσους ή έμμεσους τρόπους, ή στη βάση του εσωτερικού κανονισμού λειτουργίας, ή συνεχίζουν να φοιτούν χωρίς, ωστόσο, τους ίδιους όρους, προϋποθέσεις και προσαρμογές που ισχύουν για τα δημόσια σχολεία γενικής εκπαίδευσης για την κατάλληλη υποστήριξη τους στη βάση της αναπηρίας ή των ε.ε.α τους.

Ξένα Σχολεία

Στην περίπτωση των ξένων σχολείων, σύμφωνα με το νόμο 4862 της 7/7 Ιαν 1931 «Περί των ξένων σχολείων», προβλέπεται ότι «...- Η εποπτεία επί των ξένων εκπαιδευτηρίων ασκείται υπό των αυτών υπαλλήλων του Κράτους, και καθ' όν τρόπον και ή εποπτεία των ελληνικών ιδιωτικών εκπαιδευτηρίων» (άρθρο 4). Σύμφωνα με το άρθρο 2 «Εποπτεία» του νόμου 682/1977 ΦΕΚ Α'244 «Περί ιδιωτικών σχολείων γενικής εκπαίδευσως και σχολικών οικοτροφείων», όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει, τα ιδιωτικά σχολεία υπάγονται στην αρμοδιότητα του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων σε σχέση με την εποπτεία τους¹⁹ μέσω των περιφερειακών υπηρεσιών (άρθρο 2 παρ. 1). Ωστόσο, δεν προέκυψαν συγκεκριμένα δεδομένα σε σχέση με την εποπτεία ξένων σχολείων.

Συμπερασματικά, με δεδομένη την παλαιότητα της νομοθεσίας (ν. 4862/1931), η οποία δεν δύναται πλέον να ανταποκριθεί στα νέα νομικά δεδομένα και αρχές, θα πρέπει να διασφαλιστεί με νέο νομοθετικό και κανονιστικό πλαίσιο ότι θα υλοποιείται η εποπτική αρμοδιότητα του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων, σε σχέση με τα ξένα σχολεία, με συγκεκριμένους όρους και προϋποθέσεις, προκειμένου να διαφυλάσσονται τα δικαιώματα των παιδιών με αναπηρίες στην ελληνική επικράτεια τα οποία κατοχυρώνονται με διατάξεις υπερνομοθετικής ισχύος. Σχετικά, πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι, παράλληλα με διατάξεις του κοινού ευρωπαϊκού δικαίου για την προστασία του παιδιού, η ΔΣΔΠ (05.09.1991)²⁰ όπως και η ΣΔΑΑ (15.05.2009)²¹ έχουν επικυρωθεί από ευρωπαϊκά κράτη τα οποία, όπως η Ελλάδα, αποτελούν κράτη-μέλη στις προαναφερθείσες συμβάσεις με εθνικές και

τους μαθητές με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στο εκπαιδευτικό σύστημα, καθώς και στην εξάλειψη διακρίσεων και αποκλεισμών».

¹⁸ Ν. 682/1977 ΦΕΚ Α' 244 «Περί ιδιωτικών σχολείων γενικής εκπαίδευσως και σχολικών οικοτροφείων», όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει

¹⁹ Ν. 682/1977 άρθρο 2 παρ. 1 «1. Τα ιδιωτικά σχολεία γενικής εκπαίδευσως υπάγονται εις την αρμοδιότητα του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, ασκούντος την επί αυτών εποπτείαν δια των περιφερειακών εποπτικών οργάνων...».

²⁰ https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/TreatyBodyExternal/Treaty.aspx?Treaty=CRC&Lang=en

²¹ https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/TreatyBodyExternal/Treaty.aspx?Treaty=CRPD

διεθνείς υποχρεώσεις σε σχέση με τη διαφύλαξη, την προστασία και την πραγμάτωση των δικαιωμάτων των παιδιών με αναπηρίες σε κάθε πεδίο.

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ

Σημαντικός για τον μη αποκλεισμό μαθητών με αναπηρία στην πράξη είναι ο **Εσωτερικός Κανονισμός Λειτουργίας του ιδιωτικού σχολείου**²² ο οποίος ρυθμίζει την εσωτερική οργάνωση, τους όρους και τη διαδικασία για την εγγραφή και τη φοίτηση των μαθητών.

Σύμφωνα με το νόμο ο οποίος αναθεώρησε το πλαίσιο για την ιδιωτική εκπαίδευση ν. 4713/2020, ΦΕΚ Α'147, άρθρο 7 παρ. 5 «*Εσωτερικός Κανονισμός Λειτουργίας*», που αντικατέστησε την παρ. 1 του άρθρου 11 του νόμου 682/1977 προβλέπεται ότι : **«Κάθε ιδιωτικό σχολείο οφείλει να έχει έγγραφο Εσωτερικό Κανονισμό Λειτουργίας ...Ο Κανονισμός κοινοποιείται από τον Διευθυντή του ιδιωτικού σχολείου στον οικείο Διευθυντή Εκπαίδευσης, ο οποίος έχει τη δυνατότητα να τον αναπέμψει μόνον σε περίπτωση αντίθεσης συγκεκριμένου όρου του Κανονισμού προς ρητή διάταξη νόμου...»**

Πράγματι ο κανονισμός **δεν μπορεί να αντιτίθεται σε ρητή διάταξη νόμου συμπεριλαμβανομένων των διατάξεων υπερνομοθετικής ισχύος**²³, αντίθετα, οφείλει να συνάδει με την εθνική νομοθεσία όπως έχει πλέον τροποποιηθεί και ισχύει²⁴. Σε διαφορετική περίπτωση **η αρμόδια υπηρεσία του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων δεν νομιμοποιείται για την έγκριση ενός εσωτερικού κανονισμού ιδιωτικού σχολείου ο οποίος αντίκειται στην ειδική νομοθεσία για την ιδιωτική εκπαίδευση, τη ΔΣΔΠ και τη ΣΔΑΑ και οφείλει να τον αναπέμψει προς διόρθωση**²⁵. Σε περίπτωση μη αναθεώρησης του κανονισμού λειτουργίας ενός ιδιωτικού σχολείου κατά τα προαναφερθέντα **σύμφωνα με την ισχύουσα εθνική νομοθεσία, εύλογα, τίθεται ζήτημα νομιμότητας του κανονισμού και της άδειας λειτουργίας του ιδιωτικού σχολείου.**

Από τη διερεύνηση δεν προέκυψε εάν με βάση τη **διάταξη του άρθρου 11, παρ. 3**²⁶ του νόμου 682/1977, η οποία προβλέπει ότι με απόφαση του Υπουργού Παιδείας μπορούν να **καθορίζονται οι γενικές αρχές σε σχέση με τη σύνταξη των εσωτερικών κανονισμών λειτουργίας** των ιδιωτικών σχολείων, υφίσταται σχετική απόφαση. Η έκδοση αυτής της απόφασης θα αποτελούσε χρήσιμο **κανονιστικό πλαίσιο για την ουσιαστική εφαρμογή των διατάξεων του νόμου 682/1977, όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει, σε συμφωνία με τις ΔΣΔΠ και ΣΔΑΑ οι οποίες κυρώθηκαν μεταγενέστερα από την αρχική του έκδοση.**

²² Ν. 682/1977 άρθρο 11. **Εσωτερικός Κανονισμός Λειτουργίας** «1. *Κάθε ιδιωτικό σχολείο οφείλει να έχει έγγραφο Εσωτερικό Κανονισμό Λειτουργίας, ο οποίος ρυθμίζει την εσωτερική οργάνωση του σχολείου, τους όρους και τη διαδικασία υπό τους οποίους γίνονται δεκτοί και φοιτούν στο σχολείο οι μαθητές, καθώς και τις υποχρεώσεις των μαθητών και των γονέων ή κηδεμόνων αυτών. Ο Κανονισμός κοινοποιείται από τον Διευθυντή του ιδιωτικού σχολείου στον οικείο Διευθυντή Εκπαίδευσης, ο οποίος έχει τη δυνατότητα να τον αναπέμψει μόνον σε περίπτωση αντίθεσης συγκεκριμένου όρου του Κανονισμού προς ρητή διάταξη νόμου. Ο συγκεκριμένος όρος και η διάταξη νόμου στην οποία προσκρούει αναφέρονται στην πράξη αναπομπής, η οποία κοινοποιείται στον Διευθυντή του ιδιωτικού σχολείου, εντός αποκλειστικής προθεσμίας εξήντα (60) ημερών. Αν η προθεσμία αυτή παρέλθει άπρακτη, ο Κανονισμός θεωρείται ότι εγκρίθηκε...*» Η παρ.1 του άρθρου 11 αντικαταστάθηκε ως άνω με το άρθρο 4 Ν.4713/2020, ΦΕΚ Α' 147/29.7.2020.

²³ Ν.2101/1992 ΦΕΚ Α'192 «Κύρωση της Διεθνούς Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού» (ΔΣΔΠ). Ν.4074/2012 ΦΕΚ Α'88 «Κύρωση της Σύμβασης για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες και Προαιρετικό Πρωτόκολλο » (ΣΔΑΑ).

²⁴ Ν. 682/1977, άρθρο 2 παρ. 6, άρθρο 16 παρ. 7

²⁵ Ν. 682/1977 άρθρο 11 παρ. 1 όπως έχει τροποποιηθεί με το νόμο 4713/2020 ΦΕΚ Α'147 «*Εκσυγχρονισμός της ιδιωτικής εκπαίδευσης...*» άρθρο 4 και ισχύει.

²⁶ Ν. 682/1977 άρθρο 11, παρ. 3: «... 3. Δι' αποφάσεως του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων δύνανται να καθορίζονται γενικά αρχικά συντάξεως των εσωτερικών κανονισμών των ιδιωτικών σχολείων.»

Έγκειται στο ιδιωτικό σχολείο να αναθεωρήσει τον εσωτερικό κανονισμό λειτουργίας του, ως προς τα ειδικότερα ζητήματα, όπως είναι το είδος της ειδικής υποστήριξης και των εύλογων προσαρμογών για τους μαθητές/μαθήτριες με αναπηρία ή/και ε.ε.α, ώστε η φοίτησή τους να γίνεται με τους ίδιους όρους προϋποθέσεις και προσαρμογές, με ανάλογη εφαρμογή των διατάξεων που ισχύουν για τα δημόσια σχολεία γενικής πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, όπως προβλέπεται, προκειμένου να ευθυγραμμίζεται με το κανονιστικό πλαίσιο και την ισχύουσα νομοθεσία που διέπει την ιδιωτική εκπαίδευση ώστε να μην παραβιάζονται τα δικαιώματα των παιδιών με αναπηρίες.

Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 16 παρ. 5 του νόμου 682/1977, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 7 του νόμου 4713/2020, ΦΕΚ Α'147, «Εγγραφές, επανεγγραφές και φοίτηση μαθητών» προβλέπεται ότι **«Εφόσον πληρούν τις προϋποθέσεις που θέτει ο Εσωτερικός Κανονισμός Λειτουργίας, οι μαθητές των ιδιωτικών σχολείων εγγράφονται σε αυτά για έκαστο σχολικό έτος, κατά τη σειρά αποδοχής από το σχολείο της αίτησης εγγραφής τους».** Ωστόσο, με βάση το σύνολο των διατάξεων όπως προαναφέρθηκαν ο εσωτερικός κανονισμός λειτουργίας **δεν δύναται σύννομα να υπονοεί ή να θέτει προϋποθέσεις, οι οποίες αποκλείουν μαθητές που έχουν αναπηρία ή/και ε.ε.α.** Επιπλέον, δεν δύναται ούτε να αγνοεί τις προϋποθέσεις που απαιτούνται ώστε να φοιτήσουν αυτοί οι μαθητές στο ιδιωτικό σχολείο. Αντίθετα, **οφείλει να προβλέπει επιπλέον τους τρόπους υποστήριξης για μαθητές/τριες με αναπηρία ή/και ε.ε.α οι οποίοι πρόκειται να φοιτήσουν στο ιδιωτικό σχολείο,** ώστε να τους εγγράφει κατά τη σειρά αποδοχής της αίτησης εγγραφής, αλλά και να υποστηρίξει αυτούς που ήδη φοιτούν.

Κατόπιν των προαναφερθέντων, με δεδομένο ότι ο νόμος για τα ιδιωτικά σχολεία δεν αναφέρει κάτι ειδικότερο (άρθρο 2 παρ. 6) και λαμβάνοντας υπόψη ότι πρέπει να εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις που ισχύουν για τα δημόσια σχολεία, σε συνδυασμό με τις διατάξεις των άρθρων 1, 2 παρ. 2 και παρ. 6, 4, 16 παρ. 7, 41 παρ. 2 εδαφ. κγ' και 42 του νόμου 682/1977 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει, συνάγεται ότι **η φοίτηση μαθητών με αναπηρίες σε ιδιωτικά σχολεία, η οποία υλοποιείται υποχρεωτικά εκ του νόμου με τους ίδιους όρους και προσαρμογές που ισχύουν για τα δημόσια σχολεία, εμπίπτει στην ευθύνη του ιδιωτικού εκπαιδευτηρίου το οποίο θα πρέπει να μεριμνήσει αντίστοιχα για την υποστήριξη στη φοίτησή τους, με σχετική πρόβλεψη στον γραπτό εσωτερικό κανονισμό λειτουργίας του σχολείου.** Ο κανονισμός αποτελεί μέρος της συμφωνίας μεταξύ γονέων και ιδιωτικού σχολείου και γίνεται αποδεκτός από τους γονείς κατά την εγγραφή ενός μαθητή/τριας²⁷ (άρθρο 11 παρ. 2).

Συνοψίζοντας, ο εσωτερικός κανονισμός λειτουργίας ενός ιδιωτικού σχολείου, δεν δύναται να εμπεριέχει διατάξεις οι οποίες αντιτίθενται στην ειδική νομοθεσία ούτε σε διατάξεις υπερνομοθετικής ισχύος, που αφορούν σε δικαιώματα μαθητών με αναπηρίες, ούτε να εμπεριέχει σύννομα όρους και προϋποθέσεις που αποκλείουν την εγγραφή ή την επανεγγραφή μαθητών/τριών με χρόνια πάθηση, αναπηρία ή/και ε.ε.α ούτε όμως να παραλείπει την πρόβλεψη για παροχή διευκολύνσεων και εύλογων προσαρμογών για την ειδική υποστήριξη τους ενώ στις περιπτώσεις αυτές πάσχει νομιμότητας.

ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗ ΔΙΑΤΑΞΕΩΝ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ 682/1977

Τα ιδιωτικά σχολεία, σε σχέση με άλλες ιδιωτικές οικονομικές δραστηριότητες, προστατεύονται αυστηρότερα από την Πολιτεία ως **χώροι παροχής υπηρεσιών εκπαίδευσης.** Η διδασκαλία είναι ελεύθερη, ωστόσο, ούτε η ακαδημαϊκή ελευθερία **ούτε η ελευθερία της διδασκαλίας**

²⁷ Ν. 682/1977 άρθρο 11, παρ. 2: « 2. Αντίτυπον του "Εσωτερικού κανονισμού λειτουργίας" παραλαμβάνει ενυπογράφως ο κηδεμών του μαθητού κατά την εγγραφήν τούτου εις το σχολείον. Η παραλαβή αποτελεί δήλωσιν αποδοχής αυτού.»

απαλλάσσουν από το καθήκον της υπακοής στο Σύνταγμα²⁸ και τους νόμους. Η ίδρυση και λειτουργία των ιδιωτικών σχολείων ρυθμίζονται με ειδική νομοθεσία όπως επιτάσσει το Σύνταγμα²⁹ και εποπτεύονται από το κράτος λόγω του κοινωνικού αγαθού της παιδείας.

Η οικονομική δραστηριότητα ως ατομικό δικαίωμα με στόχο την εξυπηρέτηση του ιδιωτικού οικονομικού συμφέροντος είναι νόμιμη μόνο εφόσον δεν προσβάλλει τα δικαιώματα των άλλων πολιτών και δεν παραβιάζει το Σύνταγμα ή τα χρηστά ήθη, προϋποθέσεις που λαμβάνονται υπόψη αθροιστικά. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με το άρθρο 5 παρ. 1 του Συντάγματος «Καθένας έχει δικαίωμα να αναπτύσσει ελεύθερα την προσωπικότητά του και να συμμετέχει στην κοινωνική, οικονομική και πολιτική ζωή της Χώρας, εφόσον δεν προσβάλλει τα δικαιώματα των άλλων και δεν παραβιάζει το Σύνταγμα ή τα χρηστά ήθη».

Σύμφωνα με τις ειδικές διατάξεις στο άρθρο 106 του Συντάγματος προβλέπεται, ιδίως, η προστασία του γενικού συμφέροντος από την ιδιωτική οικονομική πρωτοβουλία, καθώς ειδικότερα ορίζεται ότι «1. Για την εδραίωση της κοινωνικής ειρήνης και την προστασία του γενικού συμφέροντος το Κράτος προγραμματίζει και συντονίζει την οικονομική δραστηριότητα στη Χώρα, επιδιώκοντας να εξασφαλίσει την οικονομική ανάπτυξη όλων των τομέων της εθνικής οικονομίας.....2. Η ιδιωτική οικονομική πρωτοβουλία δεν επιτρέπεται να αναπτύσσεται σε βάρος της ελευθερίας και της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, ή προς βλάβη της εθνικής οικονομίας».

Περαιτέρω, σύμφωνα με τη ΣΔΑΑ «...1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναλαμβάνουν να διασφαλίζουν και να προάγουν την πλήρη υλοποίηση όλων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και θεμελιωδών ελευθεριών για όλα τα άτομα με αναπηρίες, χωρίς διακρίσεις οποιουδήποτε είδους βάσει αναπηρίας. Όπως ήδη επισημάνθηκε, προς το σκοπό αυτό...ε. Να λαμβάνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα προκειμένου να εξλειφθούν οι διακρίσεις βάσει αναπηρίας, από οποιοδήποτε πρόσωπο, οργανισμό ή ιδιωτική επιχείρηση,...» (ν. 4074/2012, άρθρο 4 «Γενικές Υποχρεώσεις») και «1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη λαμβάνουν όλα τα απαιτούμενα μέτρα, προκειμένου να διασφαλίζουν την πλήρη απόλαυση, από τα παιδιά με αναπηρίες, όλων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών, σε ίση βάση με τα υπόλοιπα παιδιά....» (ν. 4074/2012, άρθρο 7 παρ. 1).

Όπως και σε άλλες περιπτώσεις περιορισμού ατομικών δικαιωμάτων με βάση συγκεκριμένες συνταγματικές αρχές, ο περιορισμός του δικαιώματος των ιδιωτών φυσικών ή νομικών προσώπων ιδιοκτητών ιδιωτικών σχολείων, για ατομική οικονομική ανάπτυξη, με τις νομοθετικές διατάξεις που τροποποίησαν το νόμο για τα ιδιωτικά σχολεία γενικής εκπαίδευσης ν. 682/1977 υπό το πρίσμα της θεμελιώδους ελευθερίας της παιδείας, του κοινωνικού αγαθού της εκπαίδευσης, των δικαιωμάτων του παιδιού και των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρίες τα οποία κατοχυρώνονται σε διατάξεις υπερνομοθετικής ισχύος των ν.2101/1992 ΦΕΚ Α'192 «Κύρωση της Διεθνούς Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού»³⁰ (ΔΣΔΠ) και ν.4074/2012 ΦΕΚ Α'88 «Κύρωση της Σύμβασης για

²⁸ Σύνταγμα άρθρο 16 παρ.1: «Η τέχνη και η επιστήμη, η έρευνα και η διδασκαλία είναι ελεύθερες, η ανάπτυξη και η προαγωγή τους αποτελεί υποχρέωση του Κράτους. Η ακαδημαϊκή ελευθερία και η ελευθερία της διδασκαλίας δεν απαλλάσσουν από το καθήκον της υπακοής στο Σύνταγμα.»

²⁹ Σύνταγμα άρθρο 16 παρ. 8 «... Νόμος ορίζει τις προϋποθέσεις και τους όρους χορήγησης άδειας για την ίδρυση και λειτουργία εκπαιδευτηρίων που δεν ανήκουν στο Κράτος, τα σχετικά με την εποπτεία που ασκείται πάνω σ' αυτά, καθώς και την υπηρεσιακή κατάσταση του διδακτικού προσωπικού τους...» και νόμος 682/1977 ΦΕΚ Α'244 «Περί ιδιωτικών σχολείων γενικής εκπαίδευσης και σχολικών οικοτροφείων

³⁰ Ν. 2101/1992, άρθρο 2 «1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη υποχρεούνται να σέβονται τα δικαιώματα, που αναφέρονται στην παρούσα Σύμβαση και να τα εγγυώνται σε κάθε παιδί που υπάγεται στη δικαιοδοσία τους, χωρίς καμία διάκριση φυλής, χρώματος, φύλου, γλώσσας, θρησκείας πολιτικών ή άλλων πεποιθήσεων του παιδιού ή των γονέων του ή των νόμιμων εκπροσώπων του ή της εθνικής, εθνικιστικής ή κοινωνικής καταγωγής τους, της περιουσιακής τους κατάστασης, της ανικανότητάς τους, της γέννησής τους ή οποιασδήποτε άλλης κατάστασης». Βλ και άρθρο 28 και 29.

τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες και Προαιρετικό Πρωτόκολλο» (ΣΔΑΑ)³¹ θεωρείται ανεκτός.

Σας γνωρίζουμε, ιδίως, ότι η Διεθνής Επιτροπή των Δικαιωμάτων του Παιδιού, η οποία παρακολουθεί την εφαρμογή της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού σε κάθε κράτος -μέλος, υποστηρίζει σθεναρά ότι, παράλληλα με τη θεωρητική εκπαίδευση όλων των παιδιών σε ανθρώπινα δικαιώματα στο σχολείο, υφίσταται δικαίωμα των παιδιών τυπικής ανάπτυξης σε βιωματική εμπειρία από μικρή ηλικία και συνύπαρξη με συνομηλίκους τους με αναπηρίες ώστε, ως εν δυνάμει ενήλικοι, να έχουν αποδεχτεί τη διαφορετικότητα και την ανθρώπινη ποικιλομορφία πριν την ενηλικίωση τους συμβάλλοντας στη δημιουργία μίας συμπεριληπτικής κοινωνίας. Συνεπώς, είναι εξαιρετικά σημαντικό για όλους τους μαθητές/τριες των ιδιωτικών εκπαιδευτηρίων να γνωρίζουν ότι δεν αποκλείονται ούτε αποπέμπονται άνθρωποι από ένα κοινωνικό περιβάλλον επειδή έχουν εξειδικευμένες ανάγκες ή μία αναπηρία εκ γενετής ή επίκτητη.

Η Αρχή έχει ήδη αποστείλει έγγραφο στην Ομοσπονδία Ιδιωτικών Εκπαιδευτικών Λειτουργιών Ελλάδας (ΟΙΕΛΕ) ζητώντας τις απόψεις των εκπαιδευτικών λειτουργιών ως άμεσα εμπλεκομένων στην εκπαιδευτική διαδικασία με δεδομένο ότι η θέση και τα καθήκοντα τους στην ιδιωτική, όπως και στη δημόσια, εκπαίδευση συναρτώνται σε μεγάλο βαθμό με την πραγμάτωση των δικαιωμάτων των παιδιών μέσα και μέσω της εκπαίδευσης ως ανηλίκων αλλά και εν δυνάμει ενηλίκων.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΑ

Ο Συνήγορος του Πολίτη σε συνέχεια της διερεύνησης των αναφορών, της υφιστάμενης κατάστασης, της ευρύτερης νομοθεσίας και του ειδικού νομικού πλαισίου στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του για την προαγωγή και την προστασία του παιδιού καθώς και των αρμοδιοτήτων του (Ν. 4488/2017, ΦΕΚ Α 137, άρθρο 59 επ.)³² σε σχέση με την παρακολούθηση, την προαγωγή και την προστασία εφαρμογής της ΣΔΑΑ και των δημόσιων πολιτικών για την προώθηση των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρίες (αρ. 72), διαπιστώνει ότι υφίστανται παραβιάσεις της νομοθεσίας σε σχέση με τη φοίτηση μαθητών με αναπηρίες ή/και ε.ε.α σε ιδιωτικά σχολεία γενικής εκπαίδευσης. Η διαμορφωθείσα άποψη της Αρχής συνοπτικά έχει ως εξής:

Από τη νομοθεσία προκύπτει ότι:

- τα ιδιωτικά σχολεία εποπτεύονται από το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων,
- οι διατάξεις του νόμου 682/1977 κασιχύνουν κάθε άλλης ρύθμισης και των κανονισμών εσωτερικής λειτουργίας των ιδιωτικών σχολείων,
- για τα θέματα που δεν ρυθμίζονται από το νόμο 682/1977 ή άλλη ειδική διάταξη, εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις που ισχύουν για τα δημόσια σχολεία,
- τα ιδιωτικά σχολεία έχουν αντίστοιχη οργάνωση με τα δημόσια σχολεία, εφόσον δεν ορίζεται διαφορετικά στο νόμο 682/1977,

³¹ Σύνταγμα άρθρο 28 «1. Οι γενικά παραδεδεγμένοι κανόνες του διεθνούς δικαίου, καθώς και οι διεθνείς συμβάσεις, από την επικύρωσή τους με νόμο και τη θέση τους σε ισχύ σύμφωνα με τους όρους καθεμιάς, αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του εσωτερικού ελληνικού δικαίου και υπερισχύουν από κάθε άλλη αντίθετη διάταξη νόμου. Η εφαρμογή των κανόνων του διεθνούς δικαίου και των διεθνών συμβάσεων στους αλλοδαπούς τελεί πάντοτε υπό τον όρο της αμοιβαιότητας.»

³² Ν. 4488/2017, ΦΕΚ Α 137, άρθρο 59 επόμενα «ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ - ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΤΩΝ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΩΝ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΕΣ»

- τα ιδιωτικά σχολεία ως σχολεία γενικής εκπαίδευσης δεν μπορούν να αρνηθούν εγγραφή ή επανεγγραφή ή συνέχιση φοίτησης και να αποπέμψουν μαθητές λόγω της αναπηρίας ή/και των ε.ε.α τους,
- η εγγραφή γίνεται κατά τη σειρά αποδοχής της αίτησης εγγραφής από το σχολείο
- η φοίτηση μαθητών με αναπηρία ή/και ε.ε.α, οι οποίοι έχουν απόφαση του ΚΕΔΑΣΥ για ένταξη σε γενικό σχολείο, γίνεται στο ιδιωτικό σχολείο με τους ίδιους όρους, προϋποθέσεις και προσαρμογές που ισχύουν για τα δημόσια σχολεία της γενικής πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης,
- μη επανεγγραφή ή απομάκρυνση μαθητή λόγω χαμηλής επίδοσης απαγορεύεται,
- η παράβαση των διατάξεων του νόμου 682/1977, με πράξη ή παράλειψη, εκ μέρους των νομίμων εκπροσώπων, των ιδιοκτητών, των διευθυντών και του διδακτικού προσωπικού, καθενός στον τομέα αρμοδιότητάς του, επισύρουν κυρώσεις,
- η παράβαση, ιδίως, της διάταξης για την εγγραφή, τη φοίτηση και τις εξετάσεις των μαθητών με αναπηρία ή/και ε.ε.α, συγκαταλέγεται μεταξύ αυτών που συνιστούν πειθαρχικό αδίκημα επισύροντας συγκεκριμένες πειθαρχικές κυρώσεις, όπως σημαντικό πρόστιμο και προσωρινή ή οριστική άρση της άδειας λειτουργίας του ιδιωτικού σχολείου.
- η άρνηση εγγραφής και η αποπομπή μαθητών/τριών με αναπηρία ή/και ε.ε.α από ιδιωτικά σχολεία ή η μη υποστήριξη τους με ανάλογη εφαρμογή των διατάξεων που ισχύουν για τα δημόσια σχολεία γενικής εκπαίδευσης και με τους ίδιους όρους, προϋποθέσεις και προσαρμογές συνιστούν παραβίαση των διατάξεων της νομοθεσίας για την ιδιωτική εκπαίδευση καθώς και της νομοθεσίας υπερνομοθετικής ισχύος για τα δικαιώματα των παιδιών με αναπηρίες

Η Αρχή προτείνει προς το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων ενέργειες για τα εξής:

- **να υιοθετηθεί και να εφαρμόζεται πλήρως η ισχύουσα νομοθεσία**, η οποία αφορά στην ιδιωτική εκπαίδευση, εκ μέρους όλων των ιδιωτικών σχολείων,
- **να εκλείψουν παρόμοια περιστατικά και αμφίβολες πρακτικές** ή εσωτερικοί κανονισμοί λειτουργίας ιδιωτικών σχολείων τα οποία **υποκρύπτουν** αποκλεισμό και διάκριση των παιδιών με αναπηρίες ή / και ε.ε.α από την ιδιωτική εκπαίδευση
- **να εκδοθεί** και να προωθηθεί ηλεκτρονικά **υπενθυμιστική εγκύκλιος** προς όλα τα ιδιωτικά σχολεία και τις αρμόδιες για την εποπτεία τους διευθύνσεις εκπαίδευσης
- με την **ίδια εγκύκλιο να ζητηθεί αναθεώρηση και να γίνει επανέλεγχος των κανονισμών εσωτερικής λειτουργίας** των ιδιωτικών σχολείων σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία
- εσωτερικοί κανονισμοί λειτουργίας οι οποίοι **αντιτίθενται** σε ρητές διατάξεις νόμου συμπεριλαμβανομένων των διατάξεων υπερνομοθετικής ισχύος για τα δικαιώματα του παιδιού και τα δικαιώματα ατόμων με αναπηρίες **να μην εγκρίνονται**
- σε περίπτωση **διαπίστωσης μη εφαρμογής της νομοθεσίας, με άμεσο ή έμμεσο τρόπο, να εφαρμόζονται οι προβλεπόμενες από τη νομοθεσία κυρώσεις**
- **να βελτιωθεί η ουσιαστική εποπτεία** των ιδιωτικών σχολείων
- **να εκδοθεί απόφαση**, εάν δεν υφίσταται, η οποία **να καθορίζει τις γενικές αρχές κατά τη σύνταξη των εσωτερικών κανονισμών λειτουργίας** των ιδιωτικών σχολείων³³ με σκοπό να γίνεται **σεβαστό το εθνικό δίκαιο** σε σχέση με τα δικαιώματα του παιδιού και τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες

³³ Ν. 682/1977, άρθρο 11 παρ. 3

- να επανεξεταστεί ο νόμος 4862/1931 για τα ξένα σχολεία, ο οποίος λόγω παλαιότητας αδυνατεί να ανταποκριθεί στα σύγχρονα δεδομένα, και να προωθηθούν συγκεκριμένες προτάσεις, προκειμένου **σχολεία που λειτουργούν στην ελληνική επικράτεια να σέβονται τις διατάξεις υπερνομοθετικής ισχύος και τη νομοθεσία**
- να υλοποιείται στην πράξη η εποπτεία των ξένων σχολείων και να **συγκεκριμενοποιηθεί με κανονιστικό πλαίσιο**
- να τεθεί εγγράφως το θέμα σε σχέση με τα **ξένα σχολεία**, αφενός, στα **τυχόν σωματεία, τα οποία έχουν εγκριθεί στη βάση του ΑΚ και έχουν την ευθύνη για τη λειτουργία τους**, αφετέρου, προς το Υπουργείο Εξωτερικών προκειμένου να το επικοινωνήσει με κατάλληλο τρόπο σε αντίστοιχες υπηρεσίες ελέγχου των ξένων σχολείων λαμβανομένου υπόψη ότι παράλληλα με διατάξεις του κοινού ευρωπαϊκού δικαίου για την προστασία του παιδιού, η **ΔΣΔΠ (05.09.1991)**³⁴ **όπως και η ΣΔΑΑ (15.05.2009)**³⁵ **έχουν επικυρωθεί από άλλα κράτη τα οποία, όπως η Ελλάδα, αποτελούν κράτη-μέλη στις προαναφερθείσες συμβάσεις με εθνικές και διεθνείς υποχρεώσεις σε σχέση με τη διαφύλαξη, την προστασία και την πραγμάτωση των δικαιωμάτων των παιδιών με αναπηρίες σε κάθε πεδίο όπως και στην εκπαίδευση**

Κατόπιν αυτών παρακαλούμε για τις απόψεις σας. Σε περίπτωση διαφωνίας παρακαλούμε να μας γνωρίσετε τις συγκεκριμένες διατάξεις της νομοθεσίας στις οποίες εδράζει. Σας ευχαριστούμε εκ των προτέρων και είμαστε στη διάθεσή σας για περαιτέρω διευκρινίσεις.

Με εκτίμηση

Θεώνη Κουφονικολάκου
Βοηθός Συνήγορος του Πολίτη
για τα Δικαιώματα του Παιδιού

Κοινοποίηση
Αναφερόμενοι

³⁴ https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/TreatyBodyExternal/Treaty.aspx?Treaty=CRC&Lang=en

³⁵ https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/TreatyBodyExternal/Treaty.aspx?Treaty=CRPD